

De winsten van centrale banken in crisistijd

René Smits

donderdag 17 maart 2011, 10:55

update: dinsdag 28 juni 2011, 15:07

René Smits

Zwitsers verlies...

De winst- en verliescijfers van centrale banken roepen veel belangstelling op.

Op 3 maart 2011 bracht de Zwitserse centrale bank, geleid door een voormalig hedge fund manager Philipp Hildebrand, naar buiten dat zij over 2010 een verlies van ruim CHF 20 miljard zal lijden, grotendeels als gevolg van de kracht van de frank op de valutamarkten waardoor de reserves in euro, dollar en sterling minder waard werden. Die reserves waren sterk toegenomen door stevige interventies op de valutamarkt om de koers van de Zwitserse frank laag te houden.

...tegenover Amerikaanse winst

Begin dit jaar werd bekend dat het Amerikaanse stelsel van centrale banken een recordwinst had geboekt van meer dan 78 miljard US dollar. Het FD berichtte op 12 januari: "Fed boekt historische superwinst". Het Federal Reserve System maakte winst op de grote liquiditeitstoevoer aan het financiële stelsel vanaf de lente van 2008 (Bear Sterns), culminerend in de herfst van dat jaar rondom de val van Lehman Brothers en de redding van AIG. Nog steeds voert de Fed, evenals de ECB, liquiditeiten toe aan financiële instellingen hetgeen een lucratieve zaak blijkt. Deze winsten of verliezen komen niet altijd bij de belastingbetaler terecht. Dat volgt uit de bijzonder structuur van sommige centrale banken.

Sommige centrale banken (deels) in particuliere handen

Net als de Fed, is de Zwitserse Nationale Bank (gedeeltelijk) particulier bezit: zij is voor 61% in handen van de publieke sector en voor 39% in particuliere handen. Andere centrale banken met een dergelijke, deels private aandeelhoudersstructuur, zijn de Belgische en Griekse centrale banken. Voor de Nationale Bank van België is geregeld dat aandeelhouders niet dezelfde rechten hebben als in een gewone vennootschap. Uiteraard hebben ze geen zeggenschap over het monetaire beleid of andere centrale banktaken die worden uitgeoefend in het algemeen belang en in het kader van de regels over de Economische en Monetaire Unie. Diezelfde beperking geldt ook voor de 19.000 aandeelhouders van de Τράπεζα της Ελλάδος, & nbsp;zoals de Griekse centrale bank heet. De Bank for International Settlements (BIS), de centrale bank der centrale banken, had eveneens private aandeelhouders maar besloot begin deze eeuw dat dit niet verenigbaar was met haar taken en beperkte de aandeelhouders tot centrale banken. Dat leidde tot inmiddels afgesloten juridische procedures voor een speciaal internationaal tribunaal in Den Haag. De in Bazel gevestigde BIS voert onder meer secretariaatstaken uit voor het internationale banktoezicht; vandaar de naam van het Bazels Comité inzake Banktoezicht dat onder leiding staat van Nout Wellink, President van de Nederlandsche Bank.

DNB een NV in overheidshanden

Ook DNB is een bijzonder beestje: juridisch in de vorm van een naamloze vennootschap maar de Bankwet had die status sterk gedenatureerd met speciale regels over de verhouding tot de overheid (enig aandeelhouder sinds eind jaren '40 van de vorige eeuw) en de bevoegdheden van de organen van DNB, die zij moeten uitoefenen in het algemeen belang. Dat was al het geval voor de opname van DNB in het Europees Stelsel van Centrale Bank, waarmee ze evenals haar Griekse en Belgische collega's werd ingebed in de Europese monetaire ordening.

Het beeld van centrale banken is dus gevarieerd en vergt per geval een onderzoek naar de specifieke situatie die veelal bijzondere historische achtergronden heeft.

Winsten Fed en invloed aandeelhouders

Enige tijd geleden stond in deze krant een ingezonden brief waarin het FD werd verweten bij de verslaggeving over de winsten van de Fed niet te hebben aangegeven dat deze niet naar de overheid gingen maar naar particuliere aandeelhouders, volgens de briefschrijver goeddeels "liberale joden". De redactie weersprak de scribent niet, wiens stelling aansluit bij theorieën over Britse, Europese of joodse invloed op het monetair beleid van de VS. De Federal Reserve Bank of New York, de belangrijkste van de 12 centrale banken in het Amerikaanse stelsel, is weliswaar in particuliere handen, maar aandeelhouders & nbsp; hebben slechts één stem ongeacht hun aandeel. Zij hebben recht op een vast dividend van 6%, ongeacht de winsten of verliezen die de FRBNY oplevert. De superwinsten waarvan het FD gewag maakte, gaan dus aan de aandeelhouders voorbij. Op het beleid van de Fed hebben zij ook geen enkele invloed. Beslissen over het beleid is voorbehouden aan organen van de Fed waarin personen worden benoemd op basis van hun expertise, voorgedragen door de Amerikaanse President en akkoord bevonden door de Senaat (Board of Governors).

Hierbij geldt een wettelijke opdracht dat ze een weerspiegeling vormen van de financiële-, industriële-, landbouw- en handelsbelangen in Amerika. In het beleidsbepalende comité (Federal Open Market Committee) zitten naast leden van de Board ook vertegenwoordigers van de regionale centrale banken. De Fed draagt zijn winsten af aan de Amerikaanse schatkist.

Publieke taken - geen bevoordeling bepaalde bevolkingsgroepen

Ondanks alle verschillen geldt dus zowel in de EU als in de VS dat de centrale banken een publieke taak hebben en dat er geen invloed is voorbehouden aan een bepaalde bevolkingsgroep. Ook van verrijking van één bevolkingsgroep ten koste van andere burgers is geen sprake.

René Smits is hoogleraar in het recht van de economische en monetaire unie aan de Universiteit van Amsterdam

Bron: <http://fd.nl/beleggen/columns/rene-smits/2011/03/17/de-winsten-van-centrale-banken-in-crisistijd>